

Hazırlayanlar

Debbie Bookchin - Blair Taylor

Murray Bookchin

Geleceğin Devrimi

Halk Meclisleri ve Doğrudan Demokrasi

İngilizceden çevirenler

İbrahim Yıldız - Soner Torlak

dipnot yayınları

**Murray Bookchin'in elli yıldan fazla sır-
daşı, entelektüel ortağı ve en yakın dostu
olan Bea Bookchin'e...**

Murray Bookchin

14 Ocak 1921'te New York Cir/de Rus göçmeni Yahudi bir ailenin çocuğu olarak doğdu. 193C da Genç Öncüler'e ve ardından Genç Komünist Birliđi'ne girmek Komünist gençlik hareketine katıldı. 1939'da Komünistler "Trotskiyst-anarşist sapmaları" nedeniyle onu uzaklaştırdılar. Bunun ardından Trotskiystlerin Sosyalist İşçi Partisine katıldı. 1940'tan 1944'e kadar Bayonne, New Jerse/de dökümhanede çalıştı. Burada işçileri kitlesel endüstri işçileri sendikasına, Congress of Industrial Organisations (CIO), girmeleri ve onlan Trotskiystlerin n. Dünya Savaşı'nın sonunda kesinlikle gerçekleşeceğini düşündükleri proletarya devrimi yolunda örgütlemek için çalıştı.

1944'ten sonra General Motors'da işe başladı, sonra en radikal Amerikan sendikası olan United Auto Workers'a (UAW) girdi. 1946'daki büyük General Motors grevine katıldı, bu grev işçiler için yalnızca küçük kazançlar sağladı. Fakat 1948'de GM yönetimi işyerinde huzur sağlanması karşılığında büyük stratejik imtiyazlar teklif etti; UAW anlaşmayı kabul etti. Bookchin, Marx'ın analizlerine ve beklentilerine karşın endüstriyel işçi sınıfının doğası gereği devrimci olmadığını gördü. Devrimi değil ama Marksizm'i terk etti. 1950'lerde bir grup radikalle yakın bir ilişki halinde post-Marksist, otoriter-olmayan bir komünizmin ne şekilde kurulabileceğine ilişkin arayışlara girdi. Bu grup *Contemporary Issues* dergisini yayımladı, Bookchin (takma isimle) burada ilk makalelerini yazdı. 1952'de yazdığı uzun bir makale olan "Gıdalardaki Kimyasal Maddeler Sorunu"nda, büyük-ölçekli endüstriyel tarımın getirdiği gıda koruyucularının ve pestisitlerin insan sağlığı için muhtemel olumsuz etkilerini tartıştı. Bu sorunun çözümünün kent ve kırsal birleşiren, yurttaş meclisleri tarafından yönetilen küçük-ölçekli, desantralize bir toplumd olduğunu söyledi.

Bookchin 1962'de *Our Synthetic Environmenfi* (Sentetik Çevremiz) yayımladı; bu kitap kanser dahil hastalıkların kaynağı olarak pestisitleri, yiyeceklerdeki katkı maddelerini ve diğer çevre sorunlarını ele alıyordu. *Crisis in Our Cities'de* (1965), devasa şehirlerin ayrılmaz bir parçası olarak fosil yakıtların kullanımının küresel ısınmaya yol açabilecek bir sera etkisi yaratacağı konusunda uyandı bulundu; bu krizi aşmak için toplumun fosil yakıtlardan yenilenebilir enerjiye geçmek -ve desantralize olmak- zorunda olduğunu söyledi. Anarşizmi kucaklayarak, özgürlükçü ekolojik fikirlerini birçok yenilikçi ve etkili makaleyle yayımlaştırdı. "Ekoloji ve Devrimci Düşünce" (1964), radikal politik ekolojinin ilk manifestosuydu. "Towards a Liberatory Technology" (1965) alternatif, yenilenebilir enerji kaynaklarının ve mikroteknolojilerin özgürlükçü toplumun altyapısı olarak kullanılması çağrısında bulundu. "Forms of Freedom" da devrimci hareketlerde, 1793'teki devrimci Paris'in seksiyon meclislerinde olduğu gibi meclis demokrasisini geliştirdi. Bütün bu makaleleri genç radikalleri ekolojik anarşizm doğrultusunda çok etkilemiş olan *Post-Scarcity Anarchism* (1971) adlı antolojide toplandı.

1970'lerin başında ekoanarşist fikirlerine "toplumsal ekoloji" adını verdi. 1974'te Plainfield, Vermonfta Toplumsal Ekoloji Enstitüsü'nün kurucu ortağı ve yöneticisi oldu. Enstitü, toplumsal tepki, alternatif teknoloji ve organik tarım konusundaki üç aylık kursları nedeniyle uluslararası bir itibar kazandı. Ayrıca 1974'te Ramapo College of New Jersey'de ders vermeye başladı, burada kısa sürede profesör oldu. *The Limits of the City* (1974) kitabında radikal toplumsal düşüncede kenti keşfetti. *The Spanish Anarchists* (1977), başlangıcından 1930'ların ortalarına kadar İspanyol anarşist hareketinin bir tarihidir. 1976-1978 arasında Dimitrios Roussopoulos ile Montreal'deki sol özgürlükçü belediye hareketinin şekillendirilmesinde işbirliği yaptı. 1977-78'de Seabrook (New Hampshire)'daki nükleer santrale karşı çıkmak için Clamshell Alliance'a katıldı. 1970'lerdeki makaleleri *Toward an Ecobgical Society* (1980) isimli antolojide toplandı.

Büyük çalışması *The Ecology of Freedom: The Emergence and Dissolution of Hierarchy* (1982)'de kabilesel "organik toplumu", hiyerarşinin ve devletin yükselişini ve ardından doğayı egemenlik altına alma düşüncesinin ortaya çıkışını inceledi. Bu anısal çalışma politik, antropolojik, psikolojik ve bilimsel temaları iç içe işler. *The Rise of Urbanization and the Decline of Citizenship* (1986)'da, sivillerin kendilerini yönetmesini, meclis demokrasisini ve konfederalizmi anlatır. Bu tarihe kadar politik projesini, belediyede, kasabada ve mahallelerde halkın demokratik meclisleri ile sivil politik alanın yeniden yaratılması arayışındaki özgürlükçü belediyeçilik olarak adlandırdı. Daha geniş bölgelerde bu meclisler konfederasyon oluşturabilir ve güç kazandıklarında merkezi ulus-devlete meydan okuyabilirdi. Bu fikirlerin bazıları makalelerin bir araya getirildiği *The Modern Crisis* (1986)'de geliştirildi.

1983'te Ramapo'dan emekli olduktan sonra Burlington'a (Vermont) yerleşti. 1980'lerin ortalarında Avrupa'ya seyahat etti. Yeşillerin özgürlükçü belediyeçilik ile desantralize bir ekolojik demokrasi yaratabileceklerini iddia etti. 1980'lerin sonunda Burlington Yeşilleri'ni kurdu ve kentin yönetim organlarının demokratikleştirilmesi için çağrıda bulunan bir yerel seçim kampanyasına katıldı. Bookchin 1990'da politik yaşamdan emekli oldu. Emekli yönetici statüsünde Toplumsal Ekoloji Enstitüsü'nde ders vermeye devam etti.

1987'de insandıışı doğanın insanların üzerinde olduğunu söyleyen doğa mistisizmini savunan derin ekolojistlerle bir tartışma başlattı. Bu gerici ideolojiye karşı seküler, humanist ve toplumsal bir ekolojii savundu. 1994'te anarşizm içindeki mistik ilkelci eğilimlerin benzer bir eleştirisini *Social Anarchism or Lifestyle Anarchism?*'de yaptı. İki yıl sonra postmodernizmin, hümanizm karşıtlığının genel bir eleştirisi olan *Re-enchanting Humanity* (1986)'yi yazdı. Destekleyici dünya görüşü ekolojik düşüncenin hizmetindeki bir diyalektik türüydü. Bu "diyalektik doğalcılığı" *The Philosophy of Social Ecology* (1990, yeniden basım 1994)'de geliştirdi.

Bookchin, anarşistlerin özgürlükçü belediyecilik ile -anarşistler oy ver-
me ve bütün seçim politikalarına karşıydılar- UğünmediMerinin farkına vardı.
Zaman içinde bireyden ziyade toplumsal özgürlüğe yönelik komünalizm lehi-
ne anarşizmden koştuk. 1992 ile 2003 arasında dört büyük ciltten oluşan dev-
rimci halk hareketleri tarihini anlattığı *The Third Revolution* (1996-2005)'ı yazdı.

Fikirleri hakkında daha fazla şey öğrenmek isteyenlere, her zaman giriş ni-
teliğindeki *Remaking Society* (1989) ve Janet Biehl tarafından hazırlanan *The
Murray Bookchin Reader* (1997)'i tavsiye etti.

30 Haziran 2006'da Burlingtoridaki evinde kalp krizinden öldü.

Kitapları

Post-Scarcity Anarchism (1971 ve 2004)

The Limits of the City (1973)

The Spanish Anarchists: The Heroic Years (1977 ve 1998)

Toward an Ecological Society (1980) [*Ekolojik Bir Topluma Doğru*, Sümer Yayıncılık,
2014]

The Ecology of Freedom: The Emergence and Dissolution of Hierarchy (1982 ve 2005)
[*Özgürlüğün Ekolojisi: Hiyerarşinin Ortaya Çıkışı ve Çözülüşü*, Sümer Yayıncılık,
2013]

The Modern Crisis (1986)

The Rise of Urbanization and the Decline of Citizenship (1987 ve 1992) [*Kentsiz Kent-
leşme: Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü*, Sümer Yayıncılık, 2014]

The Philosophy of Social Ecology: Essays on Dialectical Naturalism (1990 ve 1996)
[*Toplumsal Ekolojinin Felsefesi: Diyalektik Doğacılık Üzerine Denemeler*, Kabala Ya-
yınları, 1996]

To Remember Spain (1994)

Re-Enchanting Humanity (1986)

Social Anarchism or Lifestyle Anarchism: An Unbridgeable Chasm (1997) [*Toplumsal
Anarşizm mi Yaşam tarzı Anarşizmi mi*, Kaos Yayınları, 2005]

The Politics of Social Ecology: Libertarian Municipalism (1997)

Anarchism, Marxism and the Future of the Left. Interviews and Essays (1993-1999)

The Third Revolution: Popular Movements in the Revolutionary Era (1996-2003)

[*Devrimci Halk Hareketleri Tarihi*, 4 cilt, Dipnot Yayınları, 2011-2014]

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	9
<i>Ursula K. Le Guin</i>	
Sunuş.....	13
<i>Debbie Bookchin & Blair Taylor</i>	
1 Komünalist Proje.....	27
2 Ekolojik Kriz ve Toplumu Yeniden Yaratma	
Zorunluluğu.....	65
3 Yirmi Birinci Yüzyıl İçin Bir Politika.....	79
4 Konfederalizmin Anlamı.....	109
5 Liberter Belediyecilik: Doğrudan Demokrasiye	
İlişkin Bir Politika.....	129
6 Kentler: Tarihte Aklın Açıklanması.....	147
7 Milliyetçilik ve "Ulusal Sorun".....	161
8 İspanyol Devrimi'nde Anarşizm ve İktidar.....	199
9 Solun Geleceği.....	207

Ö N S Ö Z

Ursula K. Le Guin

Fransız Devrini'nden bu yana kullaralagelen "Sol" terimi sosyalizmin, anarşizmin ve komünizmin yükselişiyile birlikte daha da geniş bir anlam kazandı. Rus Devrimi, anlayışta bütünüyle solcu olan bir yönetimi devreye soktu; solcu ve sağa hareketler İspanya'yı ikiye ayırdı; Avrupa ile Kuzey Amerika'daki demokrat partiler iki ayrı kutupta kümelendiler; liberal karikatüristler, muhalefeti, ağzında purosunu, göbekli bir plutokrat olarak çizerken, Birleşik Devletler'deki gerici (reaksiyonerler) 1930'lardan itibaren (özellikle Soğuk Savaş süresince) "komünist solcular" şeytanlaştırdılar. Çoğu kez aşın bir basitleştirme olsa da sol-sağ karşıtlığı iki yüzyıl boyunca genelde yararlı bir betimleme ve dinamik bir dengenin hatırlatıcısı olarak varlığını sürdürdü.

Yirmi birinci yüzyılda da bu iki terimi kullanmaya devam ediyoruz; peki ama Sol'un solu ne ola ki? Devlet komünizminin hüsrana uğraması, sosyalizmin demokratik yönetim biçiminde bir dereceye kadar sessizce kökleşmesi ve politikanın tekeli kapitalizmin güdümünde amansızca sağa kayması, ilericinin düşüncesini büyük ölçüde eskimiş, gereksiz ya da hayal

ürünü bir şey haline getirdi. Sol; düşüncede marjinalleşti, farklı hedefler gözeterek kendi içerisinde ayrıştı, birleşme/bir araya gelme yetisine duyduğu güveni yitirdi. Özellikle de Amerika'da sağa kayış öylesine güçlü oldu ki bugün artık saf liberalizm, eskinin anarşizmi ya da sosyalizmi gibi, terörist çıbanbaşı durumundadır; reaksiyonerler ise "ılımlı kimseler" olarak anılmaktadır.

Peki, sol gözünü kapatıp her işini sağ eliyle görmeye çalışan bir ülkede Murray Bookchin gibi her iki elini de ustaca kullanan, bir nesneye her iki gözüyle de odaklanan bir ihtiyar tilkinin yeri ne ola ki?

Bookchin, okurlarını buluyor bence. Pek çok insan kendi eylemine kaynaklık edebilecek tutarlı, yapıcı bir düşünce peşinde (asap bozucu, yıpratıcı bir arayıştır bu). Ümit verici gözükten kuramsal yaklaşımların (Liberter Parti gibi) vanp varabileceği yer erkek gibi giyinen Ayn Rand oluyor; bir sorunun dolayimsız ve etkili bir çözümünün ("İşgal Et" hareketi gibi) uzun erimde sağlam bir yapı ile dayanıklılıktan yoksun olduğu ortaya çıkıyor. Bu toplumun göz göre göre haklarını gasp ettiği, yüz üstü bıraktığı gençler zeki, gerçekçi, uzun erimli bir düşünce arayışındalar; diğer ideolojiler gibi ahkâm kesen bir ideolojinin değil, pratik/işe yarar bir hipotezin, nereye gittiğimizin kontrolünü yeniden nasıl ele alabileceğimize ilişkin bir metodolojinin peşindeler. Bu kontrolü sağlamak bir devrimi, onun işe koşmak istediği kuvvet kadar, toplumu bir bütün olarak derinden etkileyecek kadar güçlü olan bir devrimi gerektiriyor.

Murray Bookchin şiddete başvurmayan devrim konusunda bir uzmandı. Bütün yaşamı boyunca, planlı olarak ya da aniden gelişen radikal toplumsal değişimler üzerine ve bu değişimlere en iyi şekilde nasıl hazırlanabileceği üzerine kafa yordu. Elinizdeki kitap onun yaşamı boyunca geliştirdiği düşünceleri önümüzdeki kasvetli geleceğe taşıyor.

Sabırsız, idealist okurlar Bookchin'in düşüncelerini rahatsız edici ölçüde kah bulabilirler. Bookchin gerçekliğin üzerinden atlayıp mutlu sonla biten rüyalar âlemine geçmeye yanaşmaz, siyasal eylem kılığındaki basit sınır ihlallerine uzak durur: "Kargaşa ya da 'yaratıcı kaos' politikası, ya da 'sokakların ele geçirilmesi'ni öngören naif bir pratik (bunun sokak festivallerinden pek bir farkı yoktur), böylesi eylemlerin katılımcılarını zıptıkçı bir güruh davranışı sergilemeye iter." Bu, "İşgal Et" hareketinden çok "Âşıklar Yazı" için geçerli bir durumdur elbette; ne ki "Âşıklar Yazı" kalıcı/ikna kuvvetine sahip bir harekettir. Gelgelelim, Bookchin kaya gibi sert bir püriten de değildir. Onu ilk okuduğumda kuşağının belki de en ince eleyip sık dokuyan, sözcükleri en ustaca kullanan anarşistiydi Bookchin; anarşizmden uzaklaştığında da özgürlüğe olan düşkünlüğünden bir şey yitirmedi. Bu özgürlük aşkının gene bu tür bir özgürlüğün öforik sorumsuzluğunun yıkıntılan arasında unufak olmasını görmeye gönlü elvermedi.

Bütün politik ve toplumsal düşünüşün en sonunda yüz yüze gelmeye zorlandığı şey, engel/kural tanımayan sanayi kapitalizminin çevreyi geriye döndürülmesi imkânsız bir tahribata uğratmış olduğu gerçeğidir elbette. Bilim, elli yıldır bizi bu korkunç olgunun önemine ikna etmeye çalışıyor, bu arada teknoloji ise gözümüzü bu gerçeğe giderek daha fazla kapamamızı sağlıyor. Sanayiciliğin ve kapitalizmin bize getirdiği her fayda, bilgide, sağlıkta, iletişimde ve konforda kaydettiği her mükemmel ilerleme bizi aynı ölümcül akibete sürüklüyor. Bizler, hepimiz, yeryüzünden bir şeyler kopanp alıyoruz, hem de giderek artan bir hız ve açgözlülükle; ona gerisin geri verdiğimiz şey ise kısır ve zehirli maddelerden ibaret. Yine de bu sürece bir son veremiyoruz. Kapitalist ekonomi, tanım gereği, büyüdükçe yaşar; Bookchin şöyle yazıyor: "Kapitalizmin akılsızca büyümekten vazgeçmesi onun için toplumsal intihara

yeltenmekle birdir." Kendi toplumsal sistemimize model diye kanseri seçmiş durumdayız.

Kapitalizmin "ya büyü ya öl" buyruğu ekolojinin karşılıklı bağımlılık ve sınırlılık buyruğuyla kökten tersleşir. Bu iki zorunluluk artık daha fazla bir arada var olamaz; bu ikisinin birbiriyle bağdaştırılabileceği efsanesi üzerine kurulmuş olan toplumların hiçbiri hayatta kalmayı ümit edemez. Ya ekolojik bir toplum kuracağız ya da toplum, statüsü ne olursa olsun herkesin çanına ot tıkayacak.

Murray Bookchin, ömrünü kapitalizmin "ya büyü ya öl" mantığına, o doymak bilmez *ethosuna* karşı çıkmakla harcadı. Bu kitaptaki dokuz deneme bu çabanın vardığı en tepe noktayı temsil ediyor: eşitlikçi, doğrudan demokrasinin uygulandığı ekolojik bir toplumun kuramsal payandalarını, böylesi bir toplumun nasıl inşa edilebileceğiyle ilgili pratik bir yaklaşımla birlikte, sunuyor. Bookchin, toplumsal değişimi hedefleyen geçmiş hareketlerin başarısızlıklarını eleştirel gözle inceliyor, doğrudan demokrasi vaadini yeniden diriltiyor ve, kitabın son denemesinde, çevre krizini hakiki bir tercih momentine nasıl dönüştürebileceğimiz konusundaki ümidinin dayanaklarını özetliyor -toplumsal cinsiyetin, ırkın, sınıfın, ulusun paralize edici hiyerarşilerini aşma fırsatından, toplumsal sistemiimizin radikal kötülüğüne radikal bir çare bulma fırsatından söz ediyor. Bu denemeyi okuduğumda da Murray Bookchin'i her okuyuşumda hemen her zaman yaşadığım duyguyu yaşadım: çok etkilendim ve minnet duygusuyla doldum. Bookchin, an düşüncesi, ahlaki sorumluluğu ve gerçekçi bir ümidin peşinde ödün vermeden, bütün içtenliğiyle koşması itibarıyla gerçek bir Aydınlanma çocuğudur.